

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите Преосмисляне на образованието: инвестиране в умения за постигане на по-добри социално-икономически резултати“

COM(2012) 669 final

(2013/C 327/12)

Докладчик: **г-н Mário SOARES**

Съдокладчик: **г-н Pavel TRANTINA**

На 20 ноември 2012 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Съобщение на Комисията до Съвета, Европейския парламент, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите относно Преосмисляне на образованието: инвестиране в умения за постигане на по-добри социално-икономически резултати“

COM(2012) 669 final.

Специализирана секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 26 юни 2013 г.

На 491-вата си пленарна сесия, проведена на 10 и 11 юли 2013 г. (заседание от 10 юли), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 154 гласа „за“ и 3 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 ЕИСК подкрепя като цяло инициативата на Комисията, особено по отношение на усилията за борба с безработицата сред младите хора, въпреки че смята, че заглавието на съобщението „Преосмисляне на образованието“ е далеч по-амбициозно от съдържанието.

1.2 Настоящата икономическа и социална криза обуславя бюджетния избор на ЕС, както и този на европейските страни, и особено на тези, които трябва да прилагат програми за бюджетни корекции; това положение се утежнява допълнително от намаляването на бюджета на самия Съюз. ЕИСК предупреждава, че има риск бюджетните съкращения, които се извършват в областта на образованието, да превърнат считани за необходими инициативи и предложения в обикновени декларации за намерения.

1.3 Съзнавайки, че наистина има сериозни недостатъци в образователните системи, които трябва да бъдат преодоляни, както и че трябва да се подобри връзката между училището и пазара на труда, ЕИСК отправя следните препоръки:

Към европейските институции:

1.3.1 да преразгледат механизмите за събиране, представяне и тълкуване на данните, свързани с образованието и обучението, така че да бъдат прозрачни и съпоставими;

1.3.2 да преразгледат настоящите европейски образователни процеси и съществуващите различни инструменти, и по-специално Европейските стандарти и насоки за осигуряване на качество (ESGQA);

1.3.3 да приложат предложените понастоящем мерки, като ги включат в други инициативи за интегриране на младите хора на пазара на труда, по-специално в плана за действие „Младежта в движение“ за заетост и предприемачество;

1.3.4 да гарантират, че следващият бюджет на ЕС ще съдържа необходимите средства за тази програма, и по-специално за наскоро приетата инициатива за младежката заетост;

Към държавите членки:

1.3.5 да преразгледат и/или актуализират по нерегресивен начин политиките, свързани със заетостта и качествените обществени услуги, с убеждението, че за да се постигнат изцяло целите, поставени пред образованието, инвестициите в този сектор трябва да бъдат съпътствани от политики в областта на заетостта, социалните и икономическите въпроси в подкрепа на устойчивото развитие и благосъстоянието, като в рамките на този процес се осигури пълно участие на социалните партньори и на други организации на гражданското общество;

1.3.6 да насърчат включването в политиките и образователните програми на придобиването на предприемачески умения, което освен чрез наученото в училище би могло да бъде допълвано, при възможност, с обучение в предприятия, както и с насърчаване на участието на предприятията в инициативи, популяризирани от училищата;

1.3.7 да насърчат интегрирането в училищата на системи за образование и професионално обучение, които комбинират преподаването в клас с опита на работното място, като се повиши осъзнаването на значението на тези инициативи от страна на образователните органи и предприятията;

1.3.8 да преразгледат спешно връзката между професионалното образование и обучение и пазара на труда с цел подобро разбиране на възможните недостатъци и организиране на професионално обучение, което да отговаря реално на нуждите на пазара на труда;

1.3.9 да гарантират на всички необходимите условия за учене през целия живот и подобряване на професионалното обучение (усъвършенстване и преквалификация), като спазват ефективно правото на качествено специализирано обучение през целия живот;

1.3.10 да отпадат признание и да оценят неформалното учене по творчески и новаторски начин, като увеличат видимостта на придобитите умения извън официалната система и насърчат взаимното допълване на неформалното и формалното учене, поощрявайки същевременно равните възможности;

1.3.11 да приемат общи стандарти и принципи, позволяващи да се определят критерии за качество на системите, които да гарантират признаването и валидирането на неформалното учене;

1.3.12 да инвестират в обучението и наемането на работа на добри преподаватели, подобрявайки тяхното академично и професионално обучение и полагайки усилия да осигурят балансирано представяне на мъжете и жените при наемането на работа, както и предлагайки подходяща работа, възнаграждение и кариерно развитие, за да може тази професия да стане по-привлекателна за най-младите;

1.3.13 да гледат на бюджетите за образование и професионално обучение като на инвестиция в бъдещето и постоянна необходимост с оглед изпълняването на задължението за гарантиране на качествено и приложимо образование за всички, като избягват бюджетни съкращения, които оказват отрицателно въздействие върху това задължение;

1.3.14 да привлекат всички заинтересовани страни (младежки и общностни организации, училища, преподаватели, родители и настойници, предприятия и синдикати) за участие в изготвянето и проследяването на образователните политики и откриването на евентуални проблеми, както и в мисията, свързана с образованието, професионалното обучение и интегрирането на младите хора в обществото, поставяйки ясни цели, извършвайки редовни оценки и осигурявайки достатъчно средства, за да се гарантира устойчивостта;

Към социалните партньори:

1.3.15 да поемат своята отговорност и да приложат правилно Рамката за действие относно младежката заетост, приета като част от съвместната им работна програма за периода 2012–2014 г., като се концентрират върху връзката между образованието, очакванията на младите хора и нуждите на пазара на труда, но същевременно вземат под внимание прехода на младите хора от училището към пазара на труда, с цел да се повиши равнището на заетостта като цяло.

2. Въведение

2.1 Темата за образованието често е в центъра на обсъжданията в ЕИСК и затова Комитетът приветства твърдението на Комисията в нейното съобщение, че „инвестирането в образование и обучение (...) е от съществено значение за насърчаване

на растежа и (...) конкурентоспособността“⁽¹⁾. Същевременно ЕИСК споделя изразената в съобщението загриженост относно значителните промени, наблюдавани на европейския пазар на труда, които засилват необходимостта от преразглеждане на образователните системи с цел преодоляване на техните недостатъци или пропуски.

2.2 С редица становища по темата⁽²⁾ ЕИСК допринесе за признаването на образованието като основно човешко право, застъпвайки тезата, че основната цел на образованието продължава да бъде формирането на свободни граждани с критичен дух, самостоятелни и способни да допринасят за развитието на обществото, в което живеят, със съзнанието, че споделят общи ценности и култура.

2.3 Комитетът изразява убеждението, че в рамките на обучението на учителите следва да се обърне внимание на съвременните комуникационни умения, тъй като те би трябвало да направят училищния живот актуален и интересен⁽³⁾.

2.4 ЕИСК е съгласен, че е спешно необходимо да се намерят последователни и междусекторни политически отговори на някои основни въпроси, а именно: трайно високият процент на преждевременно напускане на училище в Европа, слабото участие на работниците в ученето през целия живот, милионите мъже и жени с все още ниско образователно равнище, недостатъчно добре развитите умения за четене сред децата под 15 години и масовата младежка безработица в някои страни от ЕС.

2.5 При все това ЕИСК изразява опасение, че предложените от Комисията инициативи губят стойността си на фона на действителността в европейските държави в криза. Съкращаването на бюджетни средства от перата, предназначени за образование и обучение, може да възпрепятства отстраняването на основните неравенства и насърчаването на качествено образование за всички⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ COM(2012) 669 final.

⁽²⁾ ОВ С 161, 6. 6.2013 г., стр. 67-72; ОВ С 161, 6.5.2013 г., стр. 27-34; ОВ С 11, 15.1.2013 г., стр. 8-15; ОВ С 299, 4.10.2012 г., стр. 97; ОВ С 191, 29.6.2012 г., стр. 103; ОВ С 76, 14.3.2013 г., стр. 1; ОВ С 181, 21.6.2012 г., стр. 154; ОВ С 143, 22.5.2012 г., стр. 94; ОВ С 181, 21.6.2012 г., стр. 143; ОВ С 68, 6.3.2012 г., стр. 11; ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 50; ОВ С 68, 6.3.2012 г., стр. 1; ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 142; ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 1; ОВ С 132, 3.5.2011 г., стр. 55; ОВ С 21, 21.1.2011 г., стр. 66; ОВ С 255, 22.9.2010 г., стр. 81; ОВ С 318, 23.12.2009 г., стр. 113; ОВ С 128, 18.5.2010 г., стр. 10; ОВ С 224, 30.8.2008 г., стр. 100; ОВ С 204, 9.8.2008 г., стр. 95; ОВ С 151, 17.6.2008 г., стр. 45; ОВ С 218, 11.9.2009 г., стр. 85; ОВ С 151, 17.6.2008 г., стр. 41.

⁽³⁾ Училищна анкета – ИКТ в образованието (<https://ec.europa.eu/digital-agenda/node/51275>).

⁽⁴⁾ Докладът за наблюдение на инициативата „Образование за всички“ (ОЗВ) на ЮНЕСКО 2012 г., освен че обявява прекратяването на изпълнението на целите на ОЗВ, заключава, че за да бъде положителен резултатът за гражданите, образователните системи трябва да разполагат с достатъчно средства за дълъг период от време. Същевременно ОИСР отбелязва в последните си изявления, че обществено образование, насочено към качеството и равнопоставеността, е най-добрият метод, за който правителствата не само трябва да заделят средства, но и да инвестират повече. Трябва обаче да се включат и общностите и хората в неравнопоставено положение, тъй като само така може да се осигури качествена образователна система. МО-ОИСР, конференция на тема „Качество и диалог: от ключово значение за публичното образование“ (*Quality and dialogue key to public education*), 4 февруари 2013 г.

2.6 Въпреки че отговорността за образованието е от компетентността на държавите членки, Европейският съюз също играе важна роля чрез отворения общностен метод за координация между различните министри на образованието, чрез механизми за събиране на данни на европейско равнище, както и чрез различни европейски инициативи в областта на образованието като процесите от Болоня и Копенхаген, Комюникето от Брюж, Европейската система за трансфер и натрупване на кредити (ECTS), Европейската система за трансфер на кредити в професионалното образование и обучение (ECVET), Европейската квалификационна рамка (EQF) и Европейските стандарти и насоки за осигуряване на качество (ESGQA) ⁽⁵⁾.

2.7 Голяма част от гражданското общество е обезпокоено от несъответствието между настоящите умения на младите хора и потребностите на предприятията, както и от трудния преход от училищната към професионалната среда и от незаемост към заетост. Тази загриженост е съвсем основателна и затова е важно това несъответствие да се преодолее. Ето защо ЕИСК решително приветства решението на Европейската комисия да активизира обмена между образованието и заетостта и да насърчи съвместни инициативи и действия, които да улеснят прехода от училище към професионалния живот, да намалят пречките пред мобилността в ЕС, да подобрят чувствително функционирането на пазара на труда и да гарантират равни шансове. ЕИСК приканва Комисията и държавите членки да следват този път, като запазят европейския социален модел и укрепят социалното сближаване.

2.8 ЕИСК приветства Рамката за действие относно младежката заетост, разработена от социалните партньори като основна част от тяхната съвместна работна програма за периода 2012–2014 г. и представена за първи път на тристранната социална среща на високо равнище на 14 март 2013 г.

3. Общи бележки

3.1 Комитетът приветства факта, че Комисията е отделила специално внимание на борбата с безработицата сред младите хора в четири ключови области: висококачествено образование и обучение, включване на практическо обучение, ориентирано към работата, включване на учене и модели за двойно обучение и засилване на партньорствата с цел постигане на обща цел.

3.2 Заглавието на съобщението подсказва амбиция, която обаче не се оправдава от съдържанието; причината за това вероятно е желанието на Комисията е да насочи обсъжданията си към една-единствена цел. ЕИСК обаче счита, че биха могли да бъдат проведени по-задълбочени обсъждания и да бъдат разглеждани спешни въпроси/предизвикателства като настоящата демографска ситуация в Европа, енергийният въпрос и миграцията, които изискват доста по-сложни отговори. Също така, в

бъдеще биха могли да бъдат взети предвид други обсъждания, като проведените наскоро в ООН и Юнеско ⁽⁶⁾.

3.3 Предвид предложението на Комисията, Комитетът обръща внимание на опасността на образованието да се гледа като на обикновено средство за развиване на умения, насочени предимно към трудовата среда и към увеличаване на пригодността за заетост ⁽⁷⁾. ЕИСК отново заявява убеждението си, че пригодността за заетост зависи не само от придобиването на основни умения и практически опит, но и от качества и нагласи като активно гражданство, лично развитие и благосъстояние. Ето защо, въпреки че пригодността за заетост следва да бъде смятана за цел, която да се разработва в рамките на преосмислянето на образованието, тя не трябва да бъде разглеждана в твърде тесен смисъл.

3.4 ЕИСК припомня, че за да се постигнат изцяло поставените в областта на образованието цели, инвестициите в този сектор трябва да бъдат съпътствани от политики в областта на труда, социалните и икономическите въпроси, в подкрепа на устойчивия растеж и благосъстоянието. ЕИСК и преди е препоръчвал на ЕС и на държавите членки, по-специално с оглед на кризата, да се извърши преразглеждане и/или нерегресивно актуализиране на политиките, свързани със заетостта и качествените обществени услуги, като се обърне повече внимание на специфичните групи (деца, хора със специални нужди, мигранти и т.н) и във всички тези политики да се включи измерението на равенството между половете и пълноценното участие на организациите на гражданско общество ⁽⁸⁾.

3.5 Признаването на факта, че има известно несъответствие между уменията, които се търсят на днешния пазар на труда, и уменията, които младите хора и работниците като цяло притежават, налага спешната необходимост да се изгради връзка между образователната и професионалната сфера, за да се преодолее това несъответствие, като също така се признае, че времето за учене и времето за работа не са и не могат да бъдат едно и също.

3.6 ЕИСК приветства скорошното решение на Европейския съвет да стартира инициативата „Гаранция за младежта“, чиято цел е през четирите месеца след завършване на образование или след загуба на работа на всички млади хора до 25 години да бъдат осигурени предложение за достойна работа, продължавашо образование или професионален стаж.

⁽⁶⁾ Дванадесет международни експерти в областта на образованието иницираха в сепаратното на Юнеско (Париж, 12-14 февруари 2013 г.) критичен преглед на най-значимите доклади относно образованието, изготвени от организацията през 20 в. – докладът на Едгар Фор „Да се научим да бъдем“ (1972 г.) и докладът на Жак Делор „Образованието – скрито съкровище“ (1996 г.) – в светлината на най-скорошните и най-дълбоките социални промени (www.unesco.org).

⁽⁷⁾ „Пригодност за заетост“ и „създаване на работни места“ са два изрази, които не означават едно и също и не представляват едно и също понятие. Докато създаването на работни места представлява сложно явление, при което отговорността се разпределя между държавата, работодателите и работниците и са необходими социален диалог и преговори, „пригодността за заетост“ изглежда е насочена преди всичко към индивидуалната отговорност на търсещия работа.

⁽⁸⁾ ОВ С 18, 19.1.2011 г., стр. 18.

⁽⁵⁾ Всички съкращения се позовават на съответните изрази на английски език.

3.7 ЕИСК обаче отбелязва факта, че настоящите равнища на безработица засягат не само младите хора, но и по-възрастните работещи. Затова знанията на тези работници трябва да се използват не само за да се помогне на младите хора да се интегрират в професионалната среда, но и да се предадат уменията, натрупани от опита в различни дейности.

3.8 Комитетът изразява съжаление, че в това съобщение Комисията е пропуснала да признае ролята на неформалното образование като допълнение към формалното образование, и обръща внимание на призива, отправен от участниците в симпозиума в Страсбург, да се стартира общ процес в дълго- и средносрочен план, за да се признае неформалното образование в Европа ⁽⁹⁾.

4. Специфични бележки

4.1 Основни и универсални умения

4.1.1 ЕИСК споделя мнението на Комисията, че „усилията трябва да бъдат съсредоточени върху развиването на универсални и най-вече предприемачески умения“, но счита, че първата стъпка трябва да бъде придобиването на основни умения от всички. Комитетът е съгласен също така, че ученето на езици продължава да заслужава специално внимание. На практика младеж, който е придобил добри основни и хоризонтални умения (особено по отношение на работата в екип, владееето на няколко езика, използването на компютърни инструменти, възможността да си съставя мнение и да го изразява, способността да участва във вземането на решения и др.) може да срещне по-малко трудности при навлизането си на пазара на труда и да успее в света на бизнеса.

4.1.2 „Предприемаческите умения“ са несъмнено важен елемент, стига създаването на предприятия да не е единствената им цел. Без предприемачески подход не се постига много в живота, особено в трудни моменти като настоящия. Ето защо Комитетът счита за положително включването на тези умения в политиките и програмите в областта на образованието.

4.1.3 С оглед създаването на предприемачески дух, извън учебните програми, може да се окаже важна възможността за учене в предприятие или организация, както и насърчаването на участието на предприятията и организациите в инициативи, организирани от училищата. Комисията и държавите членки следва да изяснят по по-прозрачен начин какво означава „равен достъп до подходящо учене и до подготвителни програми за активния живот“ и да въведат последователен пакет от показатели, даващи възможност за сравнение на различни равнища, както и оценка на резултатите с участието на социалните партньори и гражданското общество.

4.1.4 ЕИСК изразява убеждението, че разгръщането на пълния потенциал на предприемаческия дух е възможно само

ако е съпътствано от дух на сътрудничество и дух на работа в екип, какъвто образованието би трябвало да насърчава при децата и младите хора.

4.1.5 Обучението в областта на науката, технологиите, инженерните науки и математиката (STEM) ⁽¹⁰⁾ заслужава специално внимание от страна на образователните системи и трябва да продължи да бъде в центъра на едно общество, доминирано от технологиите и технологичното развитие, като се има предвид, че търсенето на висококвалифицирани работници със задълбочени научни познания тепърва ще нараства ⁽¹¹⁾. Тези теми обаче трябва да бъдат разглеждани по по-приятен, по-творчески и съответно по-привлекателен начин, което следва да спомогне и за постигането на по-добър баланс между половете ⁽¹²⁾.

4.1.6 В документа не се споменават последиците от кризата и политиките за бюджетни корекции в областта на науката, научните изследвания и научните работници (изследователи, хора от академичните и университетските среди), нито пък изтичането на мозъци, пред което са изправени редица страни в ЕС. В различни становища ⁽¹³⁾ ЕИСК е подчертавал колко е важно да се постигне напредък по отношение на изграждането на европейско научноизследователско пространство и е заявявал, че свободното движение на изследователите, на научните познания и на технологиите трябва да бъде „петата свобода“ на вътрешния пазар.

4.2 Професионални умения

4.2.1 ЕИСК споделя загрижеността на Комисията относно несъответствието между образованието и пазара на труда. В действителност една образователна система, откъсната от пазара на труда, може да доведе до непълни умения и дори по-лошо – до безработица ⁽¹⁴⁾. ЕИСК е на мнение, че следва да се обърне повишено внимание на преразглеждането на образованието и професионалното обучение и да се подобри разбирането на връзката между сферата на обучението и пазара на труда, така че тя да отговаря реално на неговите нужди. Комитетът подчертава *значението на участието на социалните партньори и на организираното гражданско общество за едно професионално обучение, което да бъде подходящо за пазара на труда* ⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁰⁾ Съкращение на английски език.

⁽¹¹⁾ Според Европейския център за развитие на професионалното обучение (CEDEFOP) търсенето на висококвалифицирани лица може да достигне 16 млн. до 2020 г., а на лицата със средна квалификация – 3,5 млн., докато на лицата с ниска квалификация може да спадне с 12 млн.

⁽¹²⁾ Някои опити, направени в държавите членки, показват, че е възможно преподаването на математика да бъде по-атрактивно.

⁽¹³⁾ ОВ С 95, 23.04.2003 г., стр. 8; ОВ С 218, 11.9.2009 г., стр. 8; ОВ С 306, 16.12.2009 г., стр. 13; ОВ С 132, 3.5.2011 г., стр. 39; ОВ С 318, 29.10.2011 г., стр. 121; ОВ С 181, 21.6.2012 г., стр. 111; ОВ С 299, 4.10.2012 г., стр. 72; ОВ С 229, 31.7.2012 г., стр. 60; ОВ С 44, 15.2.2013 г., стр. 88; ОВ С 76, 14.3.2013 г., стр. 43; ОВ С 76, 14.3.2013 г., стр. 31.

⁽¹⁴⁾ В преразгледаната препоръка на ЮНЕСКО относно технологичното образование и професионалното обучение се отбелязва, че поради огромното научно, технологично и социално-икономическо развитие, което протича в момента или ще протича в бъдеще и което характеризира нашата епоха, по-специално глобализацията и революцията в областта на информационните и комуникационните технологии (ИКТ), технологичното образование и професионалното обучение трябва да бъдат важен елемент от образователния процес във всички страни (UNESCO, 2001 г.).

⁽¹⁵⁾ Меморандум за сътрудничество в областта на професионалното образование и обучение в Европа, Берлин, 10 и 11 декември 2012 г.

⁽⁹⁾ Симпозиумът, проведен в периода 14-16 ноември 2011 г., беше организиран съвместно от Европейската комисия и Съвета на Европа и някои младежки организации като Европейския младежки форум, германския YIA NA Jugend für Europa и SALTO training and cooperation RC. (http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/documents/EKCYP/Youth_Policy/docs/Youth_Work/Policy/STATEMENT_Symposium_participants_160312.pdf).

4.2.2 Обучението и сертифицирането на уменията в областта на ИКТ са от голямо значение за пазара на труда, затова е необходимо да се инвестира в подходящи програми, които да подсилят тези умения в професионалното и висшето образование, най-вече по отношение на младите жени. ЕИСК подкрепя предложението за европейски знак за качество в областта на индустрията, обучението и сертифицирането в ИКТ.

4.2.3 ЕИСК потвърждава правото на всеки да разполага с набор от знания и умения, които да му дадат възможност да се интегрира пълноценно в професионалния и обществен живот. Правото на професионално обучение не трябва да се признава единствено на младите, които ще се включат на пазара на труда, а на всички работници, така че те да могат да актуализират знанията си и да отговорят на предизвикателствата на настоящите промени. Пригодността за заетост не се отнася само за младите.

4.2.4 Ученето на работното място и по-специално двойните системи, които съчетават преподаването в училищата с опита на работното място, могат да играят важна роля в процеса на необходимите промени за създаване на заетост⁽¹⁶⁾, но трябва да бъдат част от образователната система, което налага разяснение на ролята на различните участници. Привличането на училищата и предприятията към тази форма на обучение е от съществено значение⁽¹⁷⁾.

4.3 Насърчаване на отворено и гъвкаво обучение

4.3.1 Признанието, че парадигмите се променят с невиджана досега скорост (преходът от индустриализирано общество към общество на познанието, а оттам към общество, което функционира в мрежа), изисква по-креативен и иновативен подход, обединяващ отделните сфери на живота/дейността, признаване и оценяване на постигнатите резултати, изграждане на мостове между културата, общото образование, професионалното обучение и пазара на труда, насърчаване на допълването между неформалното и формалното учене и същевременно поощряване на равните възможности.

4.3.2 Насърчаването на обучението има смисъл, ако на хората се предлагат подходящи условия за това, а не се оставя то да зависи изключително от усилията, които всеки може и трябва да направи. Ако случаят не е такъв, секторите, които вече са необлагодетелствани или маргинализирани, ще продължат да бъдат отбягвани от всички. Ето защо ЕИСК констатира с нарастващо безпокойство, че участието на възрастните в програмите за обучение е крайно недостатъчно: според Комисията средното участие на възрастните в ЕС в ученето през целия живот е 8,9 %, като в седем държави членки достига едва 5 %.

⁽¹⁶⁾ В съобщението като сектори, в които, предвид извършваните се значителни промени, е необходима по-квалифицирана работна ръка, се посочват следните сектори с потенциал за растеж: информационните и комуникационните технологии (ИКТ), здравеопазването, технологиите с ниски емисии на въглерод, услугите за хора и предприятия, морската икономика и екологичните сектори.

⁽¹⁷⁾ Опитът с двойната система в Австрия е пример за добра практика, който заслужава прецизен анализ на необходимите условия за функционирането на подобна система и същевременно на постигнатите резултати.

4.3.3 Необходимо е да се подобрят твърде формалните процедури за признаване на знанията, придобити извън училище (неформално образование). Също така следва да се подчертае, че решенията трябва да се вземат след консултации със съответните социални партньори и други организации на гражданското общество и че държавата следва да отговаря за качеството на признаването на знанията. Процедурите за признаване на знанията могат да спомогнат по-ефективно за повишаването на видимостта на ползите от неформалното учене, особено сред социалните партньори. Също така е важно да се предоставя възможно най-широкообхватна и лесна за разбиране информация за начините на признаване и сертифициране на знанията, за да се гарантира, че всички ще имат полза от тях.

4.3.4 Във времена с високи равнища на безработица, особено сред младите хора, необходимостта да се преосмисли по-отворен и гъвкав начин придобиването на умения представлява основно предизвикателство за Европа в средносрочен и дългосрочен план. За да отговорят на тези предизвикателства, държавите членки трябва по-конкретно да:

- a) гарантират на всички необходимите условия за учене през целия живот, което дава възможност за увеличаване на уменията и достъп до работни места, изискващи по-висока квалификация, като по този начин се постига целта на стратегията „Европа 2020“ за „приобщаващ растеж“;
- b) гарантират на младите хора възможността за консултация със специалисти в областта на професионалната ориентация;
- v) подобряват чрез конкретни новаторски и творчески инициативи, договорени съвместно в рамките на социалния диалог, професионалното обучение (усъвършенстване и преквалификация) на тези, които са на пазара на труда или се стремят към него, но имат недостатъчна учебна или извънучебна квалификация. При тези инициативи е важно да се отчитат възрастта, опитът и знанията на съответните работници;
- г) осигурят официално признаване на правото на качествено и сертифицирано обучение, при което за всички работници се определя годишен брой на часовете за обучение, независимо от равнището на квалификацията и типа на договора;
- д) насърчават изготвянето в рамките на предприятията на планове за развитие на уменията, които да се съставят съвместно от работниците и работодателите, като се отчитат условията в предприятията, по-специално в МСП, в духа на споразуменията между социалните партньори, сключени на европейско равнище;
- е) подкрепят инициативи, насочени към повишаване на популярността на уменията, придобити извън официалната система, да засилят признаването на неформалното образование и да гарантират/увеличат качеството му.

4.3.5 Комитетът подкрепя Комисията в намерението ѝ да създаде Европейско пространство на умения и квалификации, за да осигури по-голямо сближаване и прозрачност при признаването на уменията и квалификациите в ЕС.

4.4 Подкрепа за учителите и преподавателите в Европа

4.4.1 Подобно на Комисията ЕИСК признава съществената роля на учителите и преподавателите за подобряване на знанията и насърчаване на децата и младите хора да придобиват необходимите умения, за да се справят с предизвикателствата на глобализацията. Ето защо инвестирането в обучението и наемането на работа на качествени учители и преподаватели е необходима и положителна стратегия.

4.4.2 Твърдението, че качествените учители и преподаватели могат да подобрят ситуацията, не означава, че преподаването само по себе си определя ученето на учениците, нито че следва да се подценява социално-икономическият контекст, в който се извършва ученето.

4.4.3 В контекста на големите и дълбоки икономически, социални и технологични промени се налага спешно професията на учителя да се разглежда като ключов елемент за насърчаване на висококачествено образование, което може да се адаптира към изискванията на нашето време; ето защо, за да се постигне тази цел, е жизненоважно да се подобри академичното образование и професионалното обучение на преподавателите и да им се предложи подходящо възнаграждение и кариерно развитие, което да направи професията по-привлекателна за младите хора. Освен това е изключително важно да се осигури и по-голям баланс между половете при наемането на учители.

4.4.4 Комитетът отбелязва, че при наемането на учители е желателно да се включи измерение на разнообразие, особено по отношение на етническа принадлежност, култура, религия, възраст и др. Освен това, в контекста на свободното движение на хора и на миграцията е особено важно да се укрепят езиковите и межкултурните комуникативни умения както при децата и младежите, така и при преподавателския състав, с цел да се подобри общуването дори тогава, когато майчините езици са различни. На учителите трябва да се осигурява подходящо обучение, за да бъдат в състояние да работят с ученици, преждевременно напускащи училище или в нужда, в зони на социален риск или изолация. Поради това са необходими съвременни учители в мултикултурна среда на обучение с много аспекти ⁽¹⁸⁾.

4.5 Финансиране на образованието

4.5.1 ЕИСК приветства ангажимента на Комисията да отдели повече внимание на финансирането на образованието, като инициира дебат с най-подходящите участници относно ползите от инвестициите в образованието ⁽¹⁹⁾. Той подкрепя също така

намерението да се анализира съвместно със социалните партньори нарастването на предлагането на качествено професионално обучение на работното място.

4.5.2 ЕИСК счита за положителен факт, че държавите членки насърчават национални дебати относно механизмите за устойчиво финансиране на образованието и професионалното обучение. Независимо от отделеното внимание, обаче, в много държави членки финансирането за образование и обучение намалява ⁽²⁰⁾. ЕИСК подчертава значението на постоянното широко участие на социалните партньори и на останалите организации на гражданското общество през целия процес. Комитетът приветства усилията за включване на частния сектор в съфинансирането на сектора на образованието, особено на професионалното образование и обучение, но същевременно препоръчва установяването в такива случаи на ясни критерии за споделените отговорности между различните сектори (публичен, частен и други). Това не означава снемане на отговорност от държавата по отношение на нейните национални и международни задължения за гарантиране на подходящо финансиране и качествено образование за всички ⁽²¹⁾.

4.5.3 ЕИСК е убеден, че за мобилността на младите хора са важни програми като „Еразъм“, „Еразмус Мундус“ и „Младежта в действие“, чийто принос за личното развитие и за развитието на възможностите и уменията на младите е всеобщо признат. Поради това следва да се увеличи финансирането на подобни програми в новата многогодишна финансова рамка, която се обсъжда понастоящем, както и да се подобри процесът на подбор на участниците, за да се гарантират на всички равни, справедливи и ефективни възможности, като някои специфични рискови групи се насърчат, посредством програми, да участват в тези инициативи, и като се предложат решения за преодоляване на пречките, свързани с финансовите ресурси или квалификациите, пред които са изправени много студенти и млади хора.

4.6 Партньорства

4.6.1 ЕИСК е съгласен с Комисията относно значението на едно по-активно сътрудничество с различните участници и социални групи в областта на образованието и професионалното обучение. Партньорствата дават възможност за осъществяване на обогатяващ обмен на опит и включване в образователния процес на онези, които могат да предоставят и/или актуализират специфични умения, в частност търсените на пазара на труда.

4.6.2 ЕИСК подчертава, че е важно всички заинтересовани страни (младежки и общностни организации, училища, учители, родители и настойници, предприятия и профсъюзи, местни и регионални власти и други национални публични органи) да бъдат привлечени да участват в училищния живот и в определянето на ясни цели, изготвянето на редовни оценки и осигуряването на достатъчно ресурси за гарантиране

⁽¹⁸⁾ ОВ С 151, 17.6.2008 г., стр. 41; ОВ С 218, 11.9.2009 г., стр. 85.

⁽¹⁹⁾ Юнеско публикува ново проучване, в което се анализира приносът на предприятията и частните фондации в образованието, като се посочва, че размерът му не надхвърля 683 млн. щатски долара годишно. За да се поставят тези цифри в перспектива, може само да се уточни, че това съответства на 0,1 % от двете най-големи петролни компании в света или на цената на два самолета Airbus A380. Това на практика е минимален принос в сравнение с 16 млрд. щатски долара, необходими годишно, за да се гарантира достъпът до основно училище на всички деца. Представяне на Форума в Давос, 23 януари 2013 г.

⁽²⁰⁾ Доклад на Eurydice „Funding of Education in Europe 20-2012. The Impact of the Crisis“ („Финансиране на образованието в Европа 20-2012. Въздействието на кризата“), http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/147EN.pdf.

⁽²¹⁾ Ангажиментът за осигуряване на качествено образование за всички фигурира във всички национални конституции, а на международно равнище – в Окончателната декларация на Световната конференция относно образованието, Юнеско, Джомтиен, 1990 г., и в Целите на хилядолетието за развитие, ООН, Ню Йорк, 2000 г., подписани от всички държави членки на ЕС.

на тяхната устойчивост. ЕИСК изразява надежда, че програмата „Еразъм за всички“ ще даде решителен принос за подпомагането, насърчаването и популяризирането на спруженията, които работят за гарантиране на качествено образование и равни възможности. Поради холистичния си характер образованието изисква високо равнище на професионална ориентираност, съчетано с предоставяне на професионално консултиране. Освен това е необходимо да се разпространяват добрите практики, прилагани в много училища, които след приключването на училищните занятия се превръщат в центрове за културни дейности, събирания и непрекъснато обучение, предлагащи дейности, адресирани към различни поколения и различни социални категории от населението.

4.6.3 ЕИСК признава значението на младежките асоциации за динамичното участие на младежта и техния принос за спра-

вянето със сериозните проблеми, с които младите хора се сблъскват в днешно време. Измежду горепосочените проблеми, разбира се, е младежката безработица, чиито високи равнища са абсолютно неприемливи. Създаването на партньорства с такива организации, които да позволят развиването на общи умения, като организационни, комуникативни и лидерски умения, поемането на инициатива, владенето на чужди езици и др., може да бъде добра стратегия, стига да бъдат осигурени необходимите за целта средства ⁽²²⁾.

4.6.4 ЕИСК подкрепя идеята за създаване на системи за гаранция за младежта в държавите членки, които да се финансират от специален фонд в рамките на многогодишната финансова рамка, но все пак счита, че 6 млрд. евро са твърде недостатъчни, като се има предвид, че част от тези пари вече идват от Европейския социален фонд.

Брюксел, 10 юли 2013 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Henri MALOSSE

⁽²²⁾ Доклад от 2012 г. на Университета Bath/GHK доказва влиянието на формалното образование върху пригодността за заетост на младите хора и важната роля, която младежките организации могат да играят в този процес.